

Koronaviruksesta ja valtiovallan tekemistä päätöksistä

Suomen Leipuriliitto ry:n 120 vuotiseen historiaan mahtuu monta merkillistä tapahtumaa. Nyt meneillään oleva koronakriisi seurannaisvaikutuksineen on yksi todella erikoinen vaihe niin Leipuriliiton kuin koko Suomen historiassa. Kirjoittaessani tätä huhtikuun alkupäivinä Suomessa on voimassa poikkeuslaki, jolla on puututtu voimakkaasti oikeusvaltion perusperiaatteisiin, kuten yksilöiden ja yrittäjien vapauteen. Konditoria-kahvilat on valtionvallan päätöksillä koko maassa suljettu, kokoontumiskielto on voimassa ja Suomeen on saatu 30-40 omaa ”Checkpoint Charljeta”*, kun Uudenmaan raja on suljettu (ks. kuva s. 4). Uudeltamaalta poistumiseen ja tänne tulemiseen tarvitaan nyt erityinen lupa.

On ollut toisaalta mielenkiintoista huomata, toisaalta jopa vähän pelottavaa, kuinka helposti ihmiset ovat valmiita luopumaan lähes kaikista oikeuksistaan, kun yhteiskunnassa syntyy paniikkitunnelma. Näin tapahtui Suomessa maaliskuun alussa, kun täällä herättiin koronaviruksen saapumiseen. Erityisesti ilta-päivälehtien otsikot ja artikkelit sekä myös ”some-kansan” vaatimukset esim. Twitterissä pahensivat paniikinappulaa. Arvelen, että osittain jo näiden takia valtiovallan oli ryhdyttävä voimakkaisiin toimiin koronaviruksen leviämisen hillitsemiseksi. Näin tapahtui lähes kaikkialla Euroopassa, paitsi Ruotsissa, joka otti toisenlaisen, sanoisinko ”kylmän rauhallisen”**, lähestymistavan asiaan. Aika näyttää kuinka paljon enemmän Ruotsin valitsemasta linjasta johtuen heillä koronaan lopulta menehtyy ihmisiä kuin esimerkiksi Suomessa. Mutta aika näyttää myös, miten ja minkälaisilla eroilla molempien maiden taloudet tästä kriisistä selviävät. Toki oma olennainen vaikutuksensa valtiovallan tekemille kovalle päätöksille oli varmasti myös Italiasta ja Espanjasta kantautuneilla uutisilla menehtyneiden määrästä ja näissä maissa valituista toimenpiteistä (mm. ulkonaliikkumiskielto). Mutta olisiko Suomi kenties valinnut Ruotsin kaltaisen toimintalinjan ilman median ottamaa voimakasta roolia. Vai toimiko media valtiovallan äänitorvena, tahtoen tai tahtomattaan?

Tämäkin kriisi on hyvä osoitus myös siitä, kuinka tärkeää vallanpitäjille on, erityisesti autoritäärisissä valtioissa, että media on heidän hallussaan. Tätä kriisiä on tähän mennessä käyttänyt erityisen hyvin hyväkseen EU-jäsenmaa Unkarin pääministeri Viktor Orban, joka kriisin varjolla teki itsestään käytännössä diktatorin. Jos varsin vaivattomalta näytti valmiuslain käyttöönottoaminen Suomessa, niin helppoa näytti Unkarissa olleen myös diktatuuriin siirtyminen. Aika näyttää, miten muissa Euroopan maissa, myös Suomessa, nykyistä tilannetta tullaan käyttämään hyväksi. Tässäkin asiassa on erityisen mielenkiintoista seurata ja vertailla Ruotsin tulevia toimia.

Suuren kriisin syntyessä ihmisten kolme suurinta huolta ovat: 1. miten minulle käy, 2. miten minulle käy ja 3. miten minulle käy. Tuohon ”minulle” kuuluu luonnollisesti myös minun lähimmäiseni. Tämä on tullut hyvin näkyviin myös koronakriisin aikana, kun on seurannut Twitterissä käytävää keskustelua. Rivien välistä on voinut lukea, että erilaiset kommentit ”meidän suojelemisesta” tarkoittavat tosiasiaa ”minun ja lähimmäisten suojelemista”.

Mutta kun koronakriisi aikanaan hälvenee ja ihmiset huomaavat olevansa yhä hengissä, huolenaihe muuttuu kysymykseksi ”miten minulle käy taloudellisesti”. Ja sitten alkavat väittelyt, kuka onkaan syyllinen tähän ”minulle aiheutettuun” taloudelliseen kriisiin ja miten ”minut” siitä pelastetaan.

Suomalaisten poliitikkojen kohdalla on lähtökohtatilanne tuolta osin hyvä. Kaikki puolueet ovat olleet lähes yksissä tuumin tekemässä (tai tukemassa tehtyjä) päätöksiä Uudenmaan sulkeamisesta, kokoontumiskielloista, ravintoloiden ja kahviloiden sulkemisesta jne. Siten kaikki puolueet ovat olleet edesauttamassa myös leipuri- ja konditoria-yrityksille aiheutuvia suuria taloudellisia tappioita ja niistä seuraavia työntekijöiden joukkolomauttamisia. Itselläni on sellainen käsitys, että oppositiossa olevat puolueet ovat olleet näissä toiminnoissa yllättäen jopa innokkaampia kuin hallituspuolueet. Yrittäjien ja yksilöiden vapaudet ovat saaneet väistyä sitä mukaa, kun puheet ihmishenkien menetyksistä ovat kasvaneet. Valtiovallan tekemillä päätöksillä näyttää olleen varsin laaja yhteiskunnallinen yksimielisyys ja suomalaisten kansalaisten tuki.

Ilta-lehdessä 1.4.2020 oli erinomainen artikkeli otsikolla ”*Olemme aina valinneet elämän ja rahan välillä, siitä vain ei ole puhuttu*”***. Artikkelissa esimerkiksi oivallisesti todetaan, että ”*Yhteiskunnalliset valinnat ovat oikeastaan melko hirvittäviä*”. Näin on aina ollut ja näin tulee aina olemaan riippumatta siitä, miten ja millä tavoin poliitikot nyt koronakriisin aikana kansalaisille toisin vakuuttelisivat. Vai uskooko joku todella, että tämä koronakriisi johtaa siihen, että tästä eteenpäin yhteiskunnassa ihmishenki ajaa aina ja kaikissa tilanteissa kaiken muun edelle riippumatta siitä, mitä taloudellista vahinkoa yhteiskunnalle ja veronmaksajille näistä valinnoista aiheutuu. Uskokoon ken haluaa.

Itselläni tulee ”ihmishenki ajaa kaiken edelle” -vakuutteluisista mieleen eräs edesmennyt noin vuosi sitten alle 50-vuotiaana syöpään menehtynyt pohjalainen leipuriyrityksijä. Suomi ainoana Pohjoismaana päätti, että yhteiskunta (Kela) ei korvaa tuhansia euroja maksavaa syöpälääkettä. Yrittäjän tuli itse maksaa lääkkeensä, jos hän halusi sitä käyttää. Jonkin aikaa leipuriyrityksijän oma vakuutus korvasi lääkkeen hankinnan. Mutta sen päätyttyä lääkkeen käyttäminen oli pakko taloudellisista syistä lopettaa ja sen jälkeen toivo selviytymisestä oli myös lopullisesti mennyttä.

Mika Väyrynen

*Checkpoint Charlie tunnettiin aikoinaan yhtenä Länsi- ja Itä-Berliinin rajatarkastuspisteinä.

** Näin voi sanoa riippumatta siitä, mihin toimenpiteisiin Ruotsi vielä myöhemmin ryhtyy

***<https://www.iltalehti.fi/koronavirus/a/4037b603-3376-404a-b245-85413aae4386>

Ps. Lue jäljempänä Leipuriliiton mediatiedote s. 7 ”*Koronakriisi runtelee leipomo ja konditoria-alaa - Nyt jos koskaan on aika tukea suomalaisia paikallisia leipomoita ja konditorioita*”.